

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Tallinn
Jaanuar 2006

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostaja: Vilja Vähi

Tel. 6681256

E-post vilja@ki.ee

EKI Rävälä 6

19080 Tallinn

Tel. 6681242

Faks 6681240

E-post eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sissejuhatus

Töö on teostatud EV Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

Töö **eesmärgiks** on anda hinnang Eesti alkoholitootjate konkurentsivõimele siseturul, kasutades selleks õlle ja viina sortimendi- ja hinnauuringut kauplustes ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Kooskõlastatult tellijaga olid töö ülesanneteks:

- leida kui lai on kodumaise ja importõlle ja viina sortiment Eesti suuremates kauplustes suur- ja väikelinnades ning maapiirkondades;
- leida kui suure osa moodustavad kodumaised õlled ja viinad kaupluste sortimendis ning millised on trendid pakkumises;
- võrrelda kodumaise ja importõlle ja viina hindasid;
- jälgida kodumaise ja importõlle ja viina osakaalu muutusi kaupluste käibes.

Töös on kasutatud EKI poolt 2005. aasta mais läbi viidud toidukaupluste sortimendi- ja hinnavaatlust ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Töö maht on 13 lehekülge.

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Käesolev kodumaise õlle ja viina konkurentsivõimet analüüsiv töö põhineb EKI poolt 2005. aasta mais läbiviidud uurimistööle “Eesti toidukaupade positsioon siseturul”. Antud töös käsitletakse kaht peamist alkoholitoodete gruppi – õlut ja viina põhjalikumalt, kui eelpoolnimetatud töös.

Õlle ja viina sortimendi ning kodumaise ja importalkoholi käibes osakaalu arvutuste aluseks on võetud antud kaubagrupi kogu kaupluses müügilolev sortiment. Hinna määramise aluseks olid mõlemast kaubagrupist indikaatorkaubad: õlle puhul 0,33- ja 0,5-liitrine plekkpurk ning viina puhul 0,7-1 liitrine klaaspudel, millede põhjal on arvatud liitri õlle ja viina hind.

Õlu

2005. aasta 9 kuuga **toodeti** Eestis 104 800 tuhat liitrit õlut, mis on 26% enam kui 2004. aasta 9 kuuga (ESA). Siseturule müüdi 87% õlletoodangust.

2005. aasta 9 kuuga imporditi Eestisse 108 210 tuhat liitrit õlut. Eestisse imporditava õlle maht oli 2005. aasta 9 kuuga 56% väiksem kui aasta tagasi. Koguseliselt vähenes õlle import kõigist riikidest, kusjuures imporditava õlle osakaal riikide lõikes võrreldes 2004. aastaga suurenes vaid Venemaalt. Samal ajal vähenes ka õlle eksport 11% (ESA).

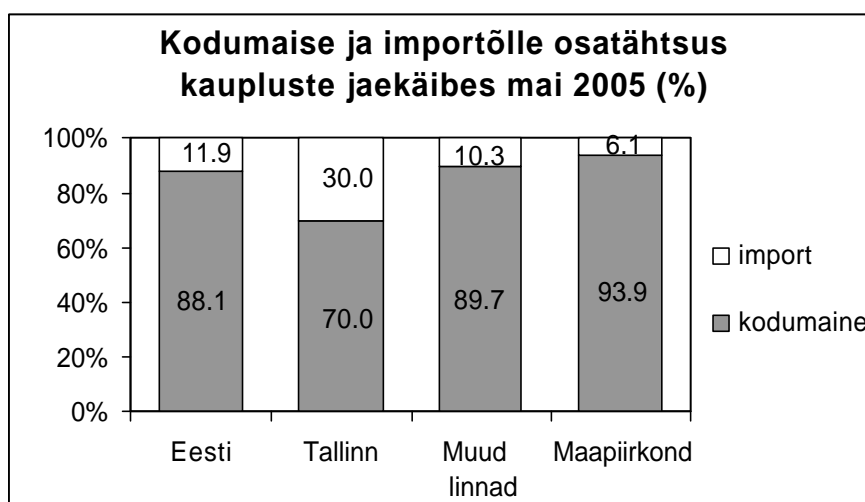
EKI kauplusevaatluste tulemusel võib öelda, et **2005. aasta mais** moodustas 88% kaupluste õllekäibest kodumaine ja 12% importõlu (tabel 1). Aastatagusega võrreldes kodumaise ja importõlle osakaalud kaupluste müügikäibes ei muutunud.

Tabel 1

Kodumaise ja importõlle osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2002 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
nov	93	7	90	10	93	7	95	5
2003 mai	92	8	86	14	92	8	94	6
nov	92	8	88	12	92	8	92	8
2004 mai	88	12	83	17	91	9	87	13
nov	89	11	78	22	90	10	92	8
2005 mai	88	12	70	30	90	10	94	6

Importõlle sortimendi laienemine ja käibe kasv puudutab vaid Tallinna, Eestis tervikuna viimase aastaga kodumaise õlle osakaal käibes vähenenud ei ole.

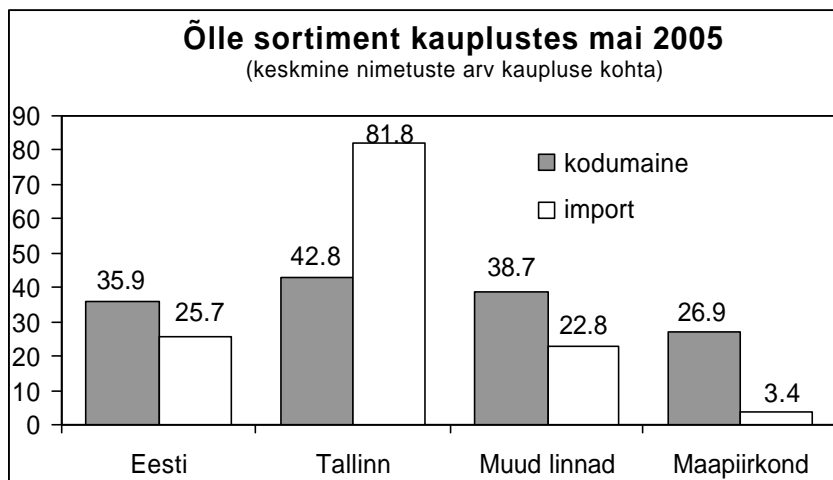
2005. aasta mais oli müügil 35,9 **nimetust** kodumaist ja 25,7 nimetust importõlut keskmiselt kaupluse kohta (tabel 2). Kõige laiem õlle valik oli Tallinna kauplustes. Viimastel aastatel on kodumaise õlle sortimendi laius Tallinnas vähe muutunud, importõlle valik on pealinna kauplustes 2004. aasta 53-lt nimetuselt kasvanud 2005. aastal 82 nimetuseni keskmiselt kaupluses. Tallinnas on importõlut 39 toote võrra valikus enam kui kodumaist õlut. 2002. aastal oli Tallinnas Eesti õlle valik ligi kaks korda suurem kui mujal Eestis, viimase vaatluse ajal vaid 4 nimetust rohkem kui teiste linnade kauplustes. Seega on kodumaise õlle sortimendi laius eesti linnades ühtlustunud. Sellele on oluliselt kaasa aidanud suurte kaubanduskettide aktiivne laienemine teistesse Eesti linnadesse viimase paari aasta jooksul. Samas oli importõlle valik Tallinnas 56 nimetuse võrra Eesti keskmisest suurem. Pealinna suurtes toidukauplustes on välituristide õlle ostumahud kordi suuremad kui mujal Eestis ning siin on sortimendi kujundamisel arvestatud ka turistide maitsega. Teiste linnade kauplustes on kolme aastaga kodumaise õlle valik suurenenud 10 toote võrra - 38 nimetuseni keskmiselt kaupluses.

Tabel 2

Õlle sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

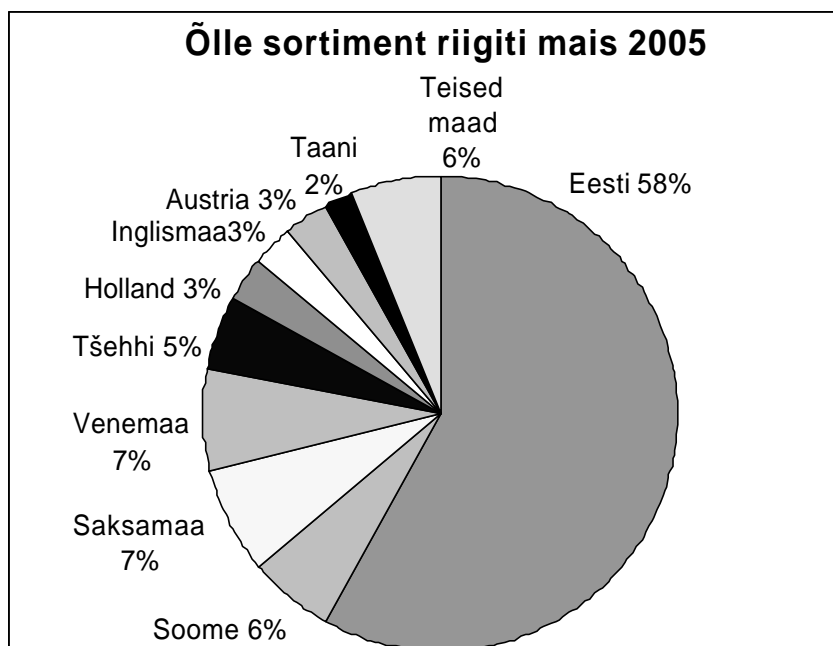
	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2002 mai	28,6	11,0	37,0	32,5	29,2	8,8	24,0	5,5
nov	26,9	11,3	45,5	36,8	24,9	8,8	22,4	4,7
2003 mai	26,5	13,7	34,0	45,7	27,5	10,4	22,1	6,3
nov	26,5	12,2	38,5	46,7	25,8	8,1	22,5	4,3
2004 mai	35,6	18,2	42,3	52,7	38,3	17,0	28,6	6,3
nov	35,6	23,8	41,5	73,2	34,7	19,6	34,8	10,8
2005 mai	35,9	25,7	42,8	81,8	38,7	22,8	26,9	3,4

Joonis 2

Importõlledest oli 2005. aasta mais 15% pärit Soomest (2004.a nov 22,5%). Importõlle valikult asusid 2005. aastal juhtpositsioonile Venemaa ja Saksamaa mõlemad 16%-ga importõlle sortimendist (keskmiselt 3,9 toodet kaupluse kohta). Sortimendi laiuselt järgnesid Soome 3,5 ja Tšehhi 3 toote ga kaupluse kohta.

Joonis 3

2005. aasta mais oli siseturul müügilolevast kodumaisest õllesortimendist 81% **pakendatud** - pudelisse ja 19% plekkpurkidesse. 2004. aasta maivaatluse ajal oli klaas- ja plastpudelisse vastavalt 82% ja plekkpurkides 18% kodumaisest õllest. Müügilolevast kodumaisest purgiõllest oli 60% 0,5-liitrised, 24% 0,33-liitrised ja 16% pakendatud 24x0,33-liitristesse karpidesse (nn kohvrid). Aastaga on 0,5-liitristesse purkidesse pakendatud õlle osatähtsus valikus suurenenud 3%-punkti võrra.

Importõlle valikust oli 2005. aasta maikuus 65% pakendatud klaas- ja plastpudelitesse ning 35% plekkpurkidesse. 2004. aasta maikuus oli klaas- ja plasttaaras 61% importõllest. Venemaalt imporditud õlledest oli 26% purgiõlu. Saksamaal toodetud õllest 30% ja Tšehhi õllest 14% oli pakendatud plekkpurkidesse, seega suurem valik nendest riikidest imporditud õllest oli pudeliõlu. Soomest imporditud õllest oli aga 94% purgiõlu. Lätist, Mehhikost, Slovakiast, Irimaalt ja Itaaliast imporditi vaid klaas- ja plastpudelis õlut. Imporditud purgiõlle sortimendist oli 59% 0,5-liitristes purkides, 31% 0,33-liitristes ja 10% 24x0,33-liitristes kohvrites.

Jätkuvalt suureneb plastpudelisse pakendatud õlle müük. Eesti õlleturu liider Saku Õlletehas väljastas 2004. aastal 39,5% õlut klaaspudelis, 19% plastpudelis, 35,7% purkides ja 5,8% õlletoodangust müüdi vaadiõllena. 2005. aastal müüs Saku Õlletehas 27% õllest klaaspudelis, 38% plastpudelis, 29,8% purgis ja 5% vaadiõllena. Varasematel aastatel villiti plastpudelitesse vaid odavama hinnaklassi ja kanged õlled, nüüd on ka Saku Originaal ja Pilsner plastpudelites saadaval.

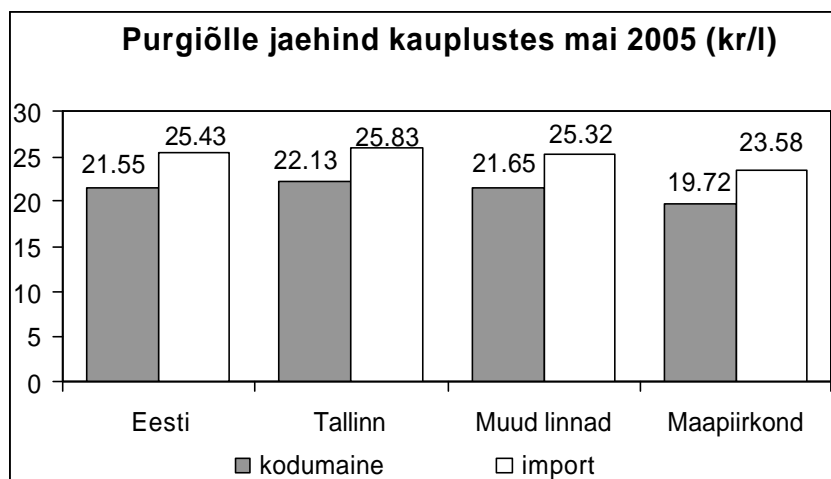
2005. aasta mais oli importpurgiõlu 18% kallim kui Eestis toodetud purgiõlu. Kodumaise purgiõlle liiter maksis keskmiselt 21.55 krooni ja importõllel 25.43 krooni (tabel 3). Kodumaise purgiõlle hind kauplustes 2005. aasta mais võrreldes aastataguse maikuuga langes 2,8% ja importõllel tõusis 0,8%.

Tabel 3

Purgiõlle jaehinnad kauplustes (kr/l)

	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2002 mai	20.90	26.01	21.54	27.39	21.08	25.68	19.85	24.16
nov	20.40	25.39	21.75	26.76	20.29	24.58	19.63	24.26
2003 mai	21.76	25.33	21.95	25.88	21.09	25.32	22.86	24.01
nov	20.76	25.64	22.67	25.24	20.96	26.42	19.24	24.41
2004 mai	22.17	25.24	22.56	25.63	22.36	25.28	21.27	24.39
nov	22.19	24.50	22.20	25.38	22.41	24.41	21.80	22.78
2005 mai	21.55	25.43	22.13	25.83	21.65	25.32	19.72	23.58

Joonis 4

Tabel 4

Purgiõlle hinnad vastavalt purgi suurusele 2005. aastal (kr/l)

	õlu 0,33 l purgis			õlu 0,33 l purgis 24 pakk			õlu 0,5 l purgis		
	mai 2004	mai 2005	muutus +/-%	mai 2004	mai 2005	muutus +/-%	mai 2004	mai 2005	muutus +/-%
Eesti kokku									
Eesti õlu	24.21	24.55	1,4	23.99	23.28	-3,0	19.62	20.10	2,4
Importõlu	27.40	27.31	-0,3	24.90	25.28	1,5	24.08	24.63	2,3
shTallinn									
Eesti õlu	24.85	24.20	-2,6	23.53	23.04	-2,1	20.06	20.14	0,4
Importõlu	26.94	27.15	0,8	24.38	24.72	1,4	25.44	23.94	-5,9
muud linnad									
Eesti õlu	23.88	24.65	3,2	24.74	24.85	0,4	19.49	20.04	2,8
Importõlu	27.59	27.46	-0,5	25.00	25.60	2,4	24.00	25.70	7,1
maapiirkond									
Eesti õlu	24.30	24.70	1,6	23.61	-	-	19.72	20.21	2,5
Importõlu	27.48	26.63	-3,1	28.28	-	-	21.78	23.24	6,7

0,33-liitristesse purkidesse villitud eestimaine õlu maksis 2005. aasta mais keskmiselt 24.55 kr/l ja importõlu 27.31 kr/l. 24 kaupa pakis (nn kohver) müüdav Eesti õlu oli kõige odavam Tallinnas 23.04 kr/l, importõlle paki hind oli samal ajal 24.72 kr/l. Teiste linnade kauplustest oli kohverõlu müügil vaid kuurortlinnades Haapsalus, Pärnus ja Kuressaares ning seal maksis kodumaine kohverõlu 24.85 kr/l ja importõlu 25.60 kr/l. Vaadeldud maakauplustes kohverõlut müügil ei olnud.

Viimase vaatluse ajal oli kõige kallim õlu müügil Tallinnas – see oli 0,5-liitrine Suurbritanniast pärit purgiõlu hinnaga 49.80 kr/l, järgnes Hollandist imporditud õlu hinnaga 39.80 kr/l. Kõige odavam importõlu oli müügil samuti Tallinnas - Taanist imporditud 0,5-liitrine purgiõlu hinnaga 11.80 kr/l.

Võrreldes Eesti kauplustes müüdavate purgiõlledes keskmisi hinnatasemeid riikide kaupa selgus, et kõige odavam oli Poolast pärit purgiõlu (15.80 kr/l). Sellele järgneb Leedu õlu (17.80 kr/l) ja Venemaa õlu (21.10 kr/l). Eesti purgiõlu on hinnatasemelt neljandal kohal hinnaga 21.55 kr/l (tabel 5). Eesti purgiõlle positsioon hinnakonkurentsis võrreldes teiste riikidega on viimasel aastal paranenud. Seega võib öelda, et suurimat konkurentsi kohalikule õllele pakkusid Venemaa õlled, millel on Eesti õllega hinnaeelis ning mille sortiment on importõllest suurim. Kuna aga kaupluste käibe osakaalus see viimase aastaga muutusi kaasa pole toonud, siis võib öelda, et kodumaise õlle konkurentsivõime Eesti turul püsib endiselt kõrge.

Tabel 5

Purgiõlle keskmised jaehinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2003-2005.a mai (kr/l)

	2003	2004	2005
Eesti	21.76	22.17	21.55
Suurbritannia	39.20	37.30	41.30
Belgia	25.40	39.10	40.20
Austraalia	37.80	36.80	36.80
Hispaania	-	-	31.70
Hollandi	31.50	25.80	25.70
Taani	24.60	24.60	23.20
Saksamaa	23.90	23.90	25.10
Tšehhi	22.00	22.10	22.80
Soome	25.00	25.60	25.60
Venemaa	22.45	21.80	21.10
Austria	24.00	21.80	23.00
Leedu	21.90	22.50	17.80
Poola	-	-	15.80
Ukraina	23.00	21.80	27.60
Itaalia	42.40	36.80	-
USA	43.90	39.10	-
Rootsi	29.30	-	37.80

Viin

2005. aasta 9 kuuga **toodeti** Eestis 8 900 tuhat liitrit viina, mis on 14% vähem kui 2004. aasta 9 kuuga. Koguseliselt imporditi 2005. aasta 9 kuuga 4767 tuhat liitrit viina, mis on 33% enam kui 2004. aastal (ESA). Tootjate andmetel müüakse ligi 77% Eestis toodetud viinatoodangust siseturule. Viina eksport võrreldes 2004. aastaga vähenes 3,4%.

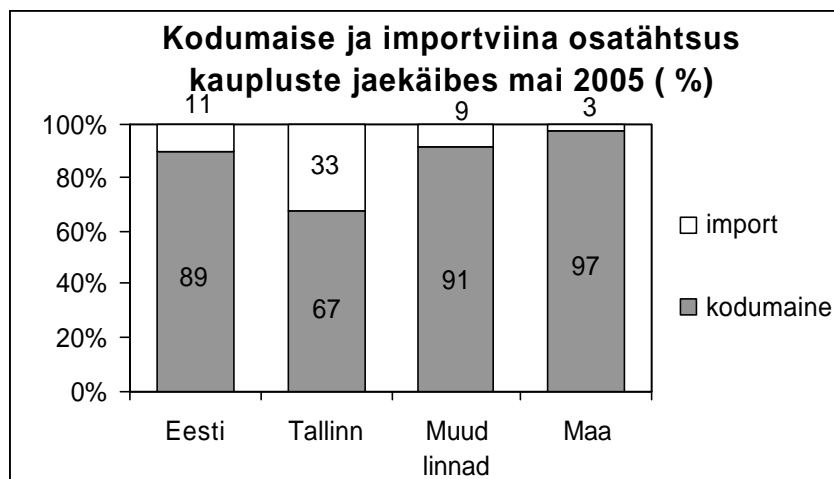
2005. aasta **mais** moodustas 89% kaupluste viinakäibest kodumaine ja 11% importviin (tabel 6). Võrreldes 2004. aasta maikuuga on kodumaise viina osatähtsus viinakäibes langenud 4-punkti võrra. Oluliselt suurenes importviina osakaal Tallinna kaupluste viinakäibes (2004. aasta 13%-lt 33%-ni). Põhjuseks võib siin pidada ühelt poolt jõukama tarbija kvaliteetsema importviina eelistamist (nt Venemaal toodetud "Russky Standart"), teiselt poolt Tallinna külastavate turistide arvu suurenemist. Turistide hulgas suurenes 2005. aastal oluliselt Rootsi turistide osakaal, kes üldiselt eelistavad Eesti viinale importviina.

Tabel 6

Kodumaise ja importviina osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2002 mai	91	9	87	13	91	9	92	8
nov	94	6	86	14	95	5	97	3
2003 mai	92	8	84	16	90	10	97	3
nov	93	7	82	18	93	7	97	3
2004 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
nov	90	10	71	29	93	7	94	6
2005 mai	89	11	67	33	91	9	97	3

Joonis 5

2005. aasta mais oli müügil 40 **nimetust** kodumaist ja 17 nimetust importviina keskmiselt kaupluse kohta. Kõige suurem viina sortimendiline valik oli Tallinna kauplustes - 50 nimetust kodumaist ja 46 nimetust importviina (2004.a. mais vastavalt 44 ja 31), teiste linnade kauplustes oli müügil 42 nimetust kodumaist ja 18 sorti importviina ning maakauplustes 30 nimetust Eestis toodetud ja 3 sorti importviina keskmiselt kaupluse kohta (joonis 6). Eestis keskmiselt 2005. aastal kodumaise viina sortimendi ulatus võrreldes viimase paari aastaga veidi vähenes, samas importviina sortiment võrreldes 2004. aasta maikuuga suurenes keskmiselt 3 nimetuse võrra. Seega pakkumise osas Eesti viinatootjate konkurentsivõime 2005. aastal Eesti turul mõnevõrra halvenes.

Tallinnas suurenes importviina valik 31-lt nimetuselt 45-ni keskmiselt kaupluses. Importviina valik teiste linnade kauplustes ja maapoodides vähenes.

Kauplustes müügilolevast viina sortimendist (tootenimetustest) oli mais 69% (2004.a. mais 75%) toodetud Eestis.

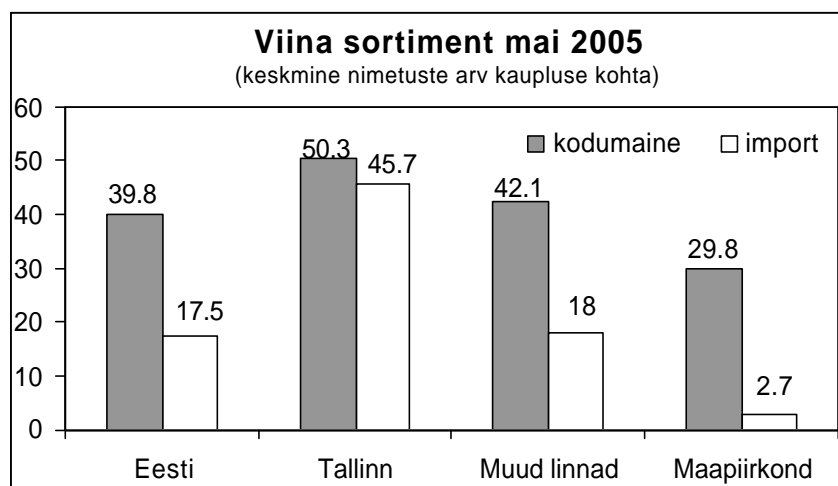
Viina sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2002 mai	43,8	12,9	52,2	29,3	43,0	12,9	41,7	5,9
nov	42,1	11,8	42,7	27,2	43,1	12,3	40,2	4,4
2003 mai	42,0	11,6	48,5	28,8	45,9	13,0	33,1	2,3
nov	40,9	8,7	48,8	28,0	42,7	8,2	34,3	1,4
2004 mai	43,2	14,1	44,3	31,5	45,8	15,4	38,6	4,9
nov	42,9	16,6	54,8	48,3	39,2	15,6	43,9	5,5
2005 mai	39,8	17,5	50,3	45,7	42,1	18,0	29,8	2,7

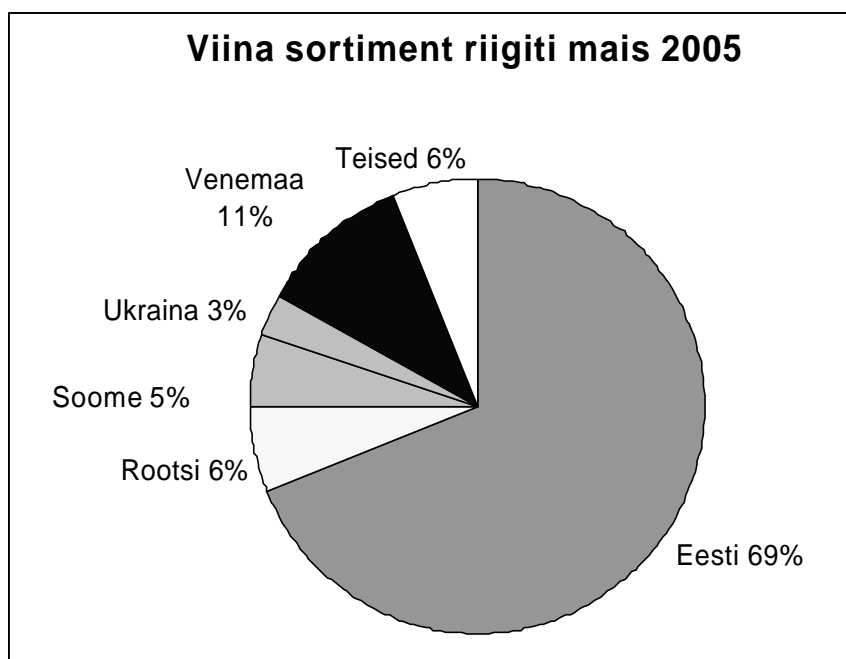
Importviin oli pärit 21 erinevast riigist. Müügilolevas importviina sortimendis oli 2005. aastal kindel liider Venemaa. Tallinna kauplustes oli müügil 14 erinevat Venemaal toodetud viina keskmiselt kaupluses (joonis 7). Venemaalt imporditud viina osatähtsus sortimendis suurenes 11%-ni. Uustulnukana on jõuliselt Eesti viinaturule sisenenud Ukraina viin (3% sortimendist).

Eesti viinatootjate vahel on konkurents tihe, pidevalt uuendatakse sortimenti uute atraktiivsemate viinadega ning müüki toetatakse aktiivse reklaamiga. Eesti juhtiv alkoholitootja Liviko tõi novembri lõpus müügile uue arbuusimaitse viina, millega mitmekesisitas edukaks osutunud maitseviinade sarja. Samuti on suurenenud pakendite paljusus, st ühte viina on villitud väga paljudesse erineva suurusega pudelitesse. Väga populaarseks on osutunud viina müük plastpudelis nii üksikpudelitena kui 10 pudeli kaupa multipakis, mis on eriti populaarne turistide hulgas.

Joonis 6

Eestis toodetud viinast oli 2005. aasta mais 30% ja importviinast 51% pakendatud 0,7-1 liitristesse klaaspudelitesse.

2005. aasta mais **maksis** 1 liiter kodumaist viina keskmiselt 136.93 krooni ja importviina 255.70 krooni (tabel 8). Pealinnas on kallimate viinade osatähtsus sortimendis suurem kui mujal Eestis. Seetõttu oli kodumaise viina keskmine hind Tallinnas oli 2005. aasta mais 6,7% kõrgem kui teistes Eesti linnades ja 10,8% kõrgem kui maapiirkondades. 2005. aastal tõusis alkoholi aktsiisimaks 5%. Kodumaine viin oli 2005. aasta mais 2,4% kallim aastatagusest hinnast, kuid 4% odavam kui 2003. aasta mais. 2003. aasta sügisel alanes kodumaise viina keskmine hind, kuna enamus Eesti tootjaid suurendas madalama hinnaklassi viina pakkumist suurtes pudelites (0,7 – 1 l).

Importviina keskmine hind langes, see oli tingitud Ida-Euroopa riikidest imporditava odava viina osakaalu suurenemisest sisseveetud viina sortimendis. Kodumaise viina konkurentsivõimet Eesti turul hoiab kõrgel eelkõige märgatavalt soodsam hind, kodumaine viin on ligi kaks korda odavam importviinast.

Tabel 8

Viina jaehind kauplustes (0,7-1 liitrised pudelid, kr/l)

	Eesti kokku		s.h. Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2002 mai	145.10	273.77	177.48	299.16	144.69	277.91	133.87	228.85
nov	133.14	284.90	152.76	298.15	136.88	277.09	121.50	294.34
2003 mai	142.77	284.08	163.24	306.38	140.13	275.20	138.84	264.29
nov	134.04	278.47	147.40	307.33	134.74	257.11	126.74	270.00
2004 mai	133.70	279.96	145.95	310.04	135.80	263.25	123.85	243.71
nov	134.66	277.17	152.68	282.77	133.89	264.40	128.80	320.28
2005 mai	136.93	255.70	146.08	270.24	136.29	246.81	130.36	219.54

Odavam (127.90 kr/l) ja kalleim (421.43 kr/l) importviin oli pärit Venemaalt. Poolast imporditud viin maksis keskmiselt 129.00 kr/l ja Lätist 146.40 kr/l. Venemaalt imporditakse palju odavat viina hinnaklassis 140 – 180 kr/l, kuid ka palju viina hinnaga 365 – 420 kr/l. Kõige kallim oli Venemaalt imporditud ja Eestis kõrgelt hinnatud viin “Russky Standart” (421.43 kr/l).

Tabel 9

**Viina jaehinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2002-2005.a
(0,7-1 liitrites pudelites, kr/l)**

	2002	2003	2004	2005
Eesti	133.14	134.04	134.66	136.90
Venemaa	274.77	285.07	253.67	248.90
Soome	232.53	259.70	230.29	232.10
Rootsi	311.64	322.34	227.34	288.40
Suurbritannia	-	-	219.81	239.10
Belgia	281.85	303.69	206.91	262.50
Norra	194.28	221.29	198.57	209.10
Prantsusmaa	-	-	193.57	174.30
Ukraina	-	211.57	152.53	221.10
Läti	-	-	-	146.40
Itaalia	-	-	-	200.00
Poola	-	-	-	199.30

Kokkuvõtteks võib öelda, et nii kodumaise õlle kui viina positsioon Eesti turul oli 2005. aastal endiselt tugev, kuid mõlemas tootegrupis on konkurents kohalike tootjate ja importijate vahel teravnunud ning kohalikud tootjad peavad üles näitama paindlikkust sortimendi ja pakendite uuendamisel vastavalt tarbija uuenenud nõudmisele. Kuigi importõlle sortiment Eesti turul laieneb, ei ole selle osakaal käibes suurenenud. See on tõendiks Eesti õlle kvaliteedist ning tarbija valikust eestimaise kasuks.